

Kirja-arvostelu

Jessica Schiefauer : Pojat

En muista, milloin olisin viimeksi lukenut kaunokirjallisuutta. Kiireiden keskellä tuntuu, ettei ole aikaa kuin tenttikirjoille ja faktatekoille ja -kirjan nyt lukeneena minua nyt surettaa tämä tosiasia. Voin tässä tapauksessa ehdottomasti puhua varsinaisesta lukuelämyksestä ja päässeeni tiettyyn kohtaan asti, oli kieltämättä hankalaa laittaa kirja sivuun. Kieli on helposti luettavaa, mutta rikasta ja tekee teoksesta varsin koukuttavan.

Jessica Schiefauer on Göteborgissa asuva kirjailija ja opettaja. Pojat on hänen toinen nuortenkirjansa. Kirja on Ruotsissa palkittu parhaan lasten- ja nuortenkirjan August-palkinnolla. Lisäksi se on ollut ehdolla Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnolle. Kirjasta on tehty elokuva vuonna 2016.

Kirja kertoo neljätoistavuotiaista ystävyksistä, hyvin erilaisista perhetaustoista tulevat Kim, Bella ja Momo, joiden elämä on siirtymässä lapsuudesta kohti nuoruutta ja aikuisuutta. Erottamaton kolmikko kuitenkin vastustaa näitä elämänmuutoksia ja tapaavat usein Bellan kasvihuoneessa leikin turvallisissa merkeissä - naamiaisasuihin pukeutuneina - unohtaakseen omissa kehoissaan tapahtuvia muutoksia. Koulussa jokainen tytönkeho on maalitaulu, eräänlainen objekti. Poikalaumat ahdistelevat heitä, eivätkä toverit osaa tai edes tiedä, miten tehdä vastarintaa - ainakaan näkyvästi. He ovat täysin avuttomia poikien hyökätessä kimppuun.

Juurikin nämä kohdat herättivät minussa suuria tunteita sekä tulevana opettajana että nuorena naisena. Löytyykö vika yhteiskunnan rakenteista ja pystyykö siihen yksittäinen ihminen edes millään tavalla vaikuttamaan? En kuitenkaan halua antaa kenenkään tytön elää Schiefauerin kuvaamassa, ahdistavassa maailmassa, mikäli voin vaikuttaa asiaan. Opettajien kirjassa esille tullut "pojat on poikia" -asenne ärsytti suunnattomasti ja mikä pelottavinta, koulumaailman realistiset kuvaukset ovat joillekin arkea.

Ironista kyllä, Bellan kasvihuoneesta tulee myöhemmin avain elämää mullistavalle muutokselle. Sellaiselle, jota kukaan tytöistä ei olisi pystynyt kuvittelemaankaan tapahtuvan. He pääsevät yhdessä käsiksi siihen, millaista on olla poika. Mitä tapahtuu, jos sukupuolirooleja olisikin mahdollista vaihtaa? Poikana olet hyväksytty kaikkialla ja voit tehdä mitä vain, mutta tyttönä asemasi on aivan toisellinen. Mitä itse valitsisit ja millä perustein?

Nuortenromaani on mielestäni tärkeä, ennakkoluuloton ja ajankohtainen. Se sekoittaa realismia ja fantasiaa ja kirja käsittelee myös todella vaikeita aiheita. Schiefauer kyseenalaistaa sukupuolirooleja tuoreella tavalla. Millaista on olla tyttö ja millaista on elää poikien maailmassa? Millaisiin sosiaalisiin sääntöihin ja sopimuksiin törmää? Mistä identiteetti nuoruudessa rakentuu ja kuinka paljon oma psyyke on sidoksissa fyysiseen kehoon? Kirja on varmasti jossain määrin kannanotto, mutta antaa samalla loputtomasti mahdollisuuksia feministiselle analyysille.

Valitettavasti en varmaan kuitenkaan pysty suosittelemaan kirjaa opettajan roolissa kuin toisille opettajille. Lukiolaisille voisin harkita suosittlevani teosta. Olin sekä vaikuttunut että järkyttynyt kirjan epämiellyttävistä kohdista. Schiefauer kirjoittaa silmiä avaavalla ja tunteita herättävällä tavalla seksuaalisesta ahdistelusta, vallankäytöstä ja väkivallasta - sukupuolten välisestä hierarkiasta. Tilanteiden ristiriitaisuus ja julmuus saavat ainakin tämän lukijan välillä unohtamaan jopa hengittämisen, enkä liioittele puhuessani kirjan aiheuttamista tunnekuohuista. Samaistuin päähenkilöön niin, että lukeminen välillä jopa sattui.

Mielenkiintoisin anti romaanissa on sosiaaliset paineet, ihmissuhteiden dynamiikka ja kaikki siihen liittyvää. Schiefauer jättää runsaasti tilaa omalle pohdinnalle ja jotkut asiat ovat luettavissa ainoastaan rivien välistä. Kaikki ei ole niin mustavalkoista, eikä syy ja seuraus -suhteita aina löydy.

Lyhyet luvut onnistuvat kokonaisuuden rakentamisessa ja oikeastaan jopa väitän, että kirja toimii paremmin tällä tavalla. Kirjan ensimmäinen kolmannes oli kenties hieman hidastempoinen, mutta toisaalta kattava taustakertomus antoi

paljon lisäarvoa myöhemmille tapahtumille ja kokemus ei olisi luultavasti ollut samanlainen ilman alkupuolen perusteelliset kuvailut. Loppupuolella koin, että kirjan magia osittain hävisi, enkä oikein välittänyt tai pitänyt näistä käänteistä. Loppujuoni ei antanut lisäarvoa muuten moniulotteiselle tarinalle.

Kaiken kaikkiaan on kuitenkin loistava teos. Olen onnellinen, etten ole nuoruudessani joutunut kokemaan niitä asioita tai tilanteita, joita kirjassa kuvaillaan. Sukupuoliroolien kyseenalaistaminen ja kritisoiminen ja kaikki siihen liittyvä alkoi kiinnostaa vasta paljon myöhemmin. Romaani toimii ikkunana teini-ikäisen tytön maailmaan ja suosittelen kirjaa luettavaksi teini-ikäisten nuorten opettajille ja etenkin miespuolisille kollegoille. Keskustelisin mielelläni kirjan herättämistä ajatuksista tulevan opettajan näkökulmasta.

Seuraavaksi aion tutustua kirjaan pohjautuvaan elokuvaan.